

Glasba kot pot do socialne integracije učencev s posebnimi potrebami

Na OŠ s prilagojenim programom v Murski Soboti sem s poučevanjem glasbene vzgoje pričela pred sedmimi leti. V meni je gorela velika želja, da bi glasbo svojim učencem čim bolj približala. Pregledala sem učne načrte in ugotovila, da le malo odstopajo od učnih načrtov za večinske šole. Učence naj bi med drugim popeljala tudi skozi glasbena obdobja od prazgodovine do sodobnega časa in jih seznanila z glasbo dežel sveta. V pomoč so se mi ponujali učbeniki za večinske šole, saj učbenikov za šole s prilagojenim programom ni. A sem si z njimi lahko pomagala le v manjši meri. Zavedala sem se namreč, da glasbo svojim učencem lahko približam le na način, da jo bodo resnično doživeli in izvajali z navdušenjem.

Po prvih skupnih glasbenih urah z učenci sem spoznala, da je glasba njihovo močno področje. Ni bilo pretežko najti pesmi ali skladbe, ki jih je očarala. Ugotovila sem, da jih je najbolj navdušilo to, kar je prevzelo tudi mene. Vaje petja in skupinskega muziciranja so postala naša velika radost, zato smo vse bolj napredovali. Naši uspehi so se nizali, k sodelovanju pa smo uspeli pritegniti tudi zunanje glasbene sodelavce. Največ nam je pomagal mladi študent klavirja in kompozicije Roman Sarjaš. Leta 2006 smo izvedli prvo skupno glasbeno delavnico in koncert z akademskimi glasbeniki in njihovimi študenti

z Wheaton Conservatory (Wheaton College) iz Chicaga. Na glasbeno delavnico in koncert smo se pripravljali celo šolsko leto. Sama sem na Conservatory poslala naše notno gradivo, dirigentka, dr. Mary Hopper, profesorica koralne glasbe, pa je meni posredovala svoje. Projekt je koordinirala Američanka in moja osebna prijateljica Patty Davis, ki živi v Murski Soboti in se prav tako ukvarja z glasbo. V Mursko Soboto so glasbeniki prišli z velikih evropskih odrov, kjer so gostovali, z nami pa so nastopili na malem odru Grajske dvorane v Murski Soboti, kjer smo izvedli delavnice in koncert ter publiko izjemno navdušili. Naši učenci so s tem koncertom postali lokalni junaki, sama pa sem spoznala, da glasbeni nastopi našim učencem odpirajo vrata k socialni integraciji v širši družbeni prostor. To spoznanje je v meni prebudilo zakopane ustvarjalne sile in pogum, da sežem k njim. Vse močnejše sem se odzivala na povabila glasbenih vtisov, ki so v mojem umu prižigala ideje in motivirala moje učence. Glasbeniki z Wheaton Conservatory so se ponovno vrnili leta 2009. Tokrat smo našo delavnico in koncert nekoliko nadgradili. Petje združenih zborov je tokrat spremljal tudi trobilni kvartet pod vodstvom izjemnega dr. Terry Schwartza, aranžma za glasbeno spremljavo pa je napisal mladi študent kompozicije Roman Sarjaš. Naši učenci so dobili izkušnjo, ki jih je ganila do solz in dvignila do neba.

Konec šolskega leta 2009/10 nas je učiteljica Ivana Jandl povabila na predstavitev umetniške točke v okviru državnega projekta Evropska vas. Predstavili naj bi Italijo. Prvi hip mi je pri srcu postalo tesnobno, saj bi se naši učenci petja v italijanskem jeziku

ku težje naučili; a mi je hitro priskočil na pomoč glasbeni utrinek iz mojih učnih ur v višjih razredih. Vrnil se mi je spomin na ogled muzikla Fantom iz opere Andrewa Lloyd Webbra: na negibne obraze mojih učencev, ki napeto spremljajo dogajanje in na solzo, ki spolzi po licu učenki, globoko ganjeni od lepote glasbe. *Seveda, me je prešinilo, ples v maskah. Zaplesali bomo v beneških maskah!* Kolegom sem z veseljem sporočila, da imam idejo, in nemudoma smo pričeli z delom. Najprej sem zbrala učence višjih razredov in skupaj smo si ogledali posnetke beneškega karnevala. Pripovedovala sem jim zgodbe o maskah skozi čas in maskah v Benetkah ter zgodbe v pogovoru skušala navezati na njihove izkušnje z maskami v pustnem času. V računalniški učilnici so pod vodstvom učitelja Daniela Ficka brskali po spletu ter iskali informacije o beneškem karnevalu in fotografije beneških mask. Pri pouku glasbe smo spoznavali značilnosti beneških mask in njihovega gibanja ter poslušali glasbo, ki bi jo lahko uporabili za ples. Iskali smo italijansko pesem, ki bi nas v domišljiji popeljala na beneške ulice in se odločili za čudovito pesem Guittarra suena mas bajo, ki jo izvaja Nicola Di Bari. Ob poslušanju te pesmi smo se preizkušali v raznih pozah, v katerih se maske nastavljajo fotografskim aparatom, in se v pogovoru vživljali v čas, ko se bomo tudi mi kot maske predstavili publiki. Kostume in pahljače so izdelovale štiri večje sodelavke: Simona Kuplen, Sandra Gorza, Renata Perdighal in Mihaela Ružič, s katerimi smo se podale na lov za materialom. Zaradi varčevanja smo blago izbrale in kupile na razprodaji. Sama sem pregledala blago in fotografije ter izdelala kostumografijo, punce pa so žrtvovale mnogo prostih ur, da so iz cenenega materiala izdelale veličastne kostume in pahljače. Potrebovali smo še obrazne maske. Učitelj likovne vzgoje Štefan Červek je izdelal maske s tehniko kaširanja po modelu glave oziroma obraza. Učenci so maske pobarvali z belo akrilno barvo in jih po skiciranih linijah prebarvali s svetlečimi akrilnimi barvami. Prvo pomerjanje kostumov je bilo za vse nas posebno

doživetje. Kar smo še pred tedni občudovali na ekranu in fotografijah, smo postajali sami: veličastne beneške maske. Motivacija za ples z maskami je dosegla vrhunec in zaplesali smo ob glasbi Mascarade Andrewa Lloyd Webbra. Ker so učenci poznali nekaj stilnih korakov, so ob poslušanju glasbe sprva plesno improvizirali, nato pa pričeli slediti mojemu vodenju. Nastala je koreografija z minimalističnimi gibi, stilnimi koraki in igro s pahljačami, kar je poudarilo skrivnostnost mask in veličastje kostumov. Prvič smo nastopili na prireditvi Evropska vas v Murski Soboti in s svojim nastopom izjemno navdušili. Dobro razpoloženi smo se odpravili tudi v Ljubljano, kjer smo se predstavili na mednarodnem festivalu Igraj se z mano. Nato pa je prišla jesen lanskega šolskega leta in približevala se je naša tradicionalna prireditev Podarimo srečo.

V preteklosti je prireditev Podarimo srečo bila namenjena predvsem pridobivanju namenskih finančnih sredstev, na kateri so za zabavo poskrbeli lokalni glasbeni izvajalci, naši učenci pa so se predstavili le z nekaj točkami. Prvotnemu cilju pa smo preko glasbeno-plesnih dosežkov dodali tudi doživetje uspeha naših učencev in socialno integracijo. V težnji k slednjemu sem tudi v tem šolskem letu iskala idejo za predstavo, ki bi navdušila publiko ter ji približala življenje in delo naših učencev. Izhajala sem iz povprečne družinske zgodbe našega učenca, ki ob njegovem rojstvu ali ob vpisu v šolo doživi boleč udarec. Toda ta je v bistvu življenjski izziv, ki je postavljen pred vso

družbo in ves svet, ne le pred otroka s posebnimi potrebami in njegovo družino. Prižgala sem luč domišljije in tako se je v deželi, v kateri so ljudje verjeli, da jih je zapustila sreča, rodil deček Gaj. K njemu so, z darovi, ki jih je potreboval za svojo življenjsko pot, pristopile vile rojenice in ga popeljale po deželah sveta. Ko je spoznaval pisane dežele in različna ljudstva, se mu je odpiral tudi njegov notranji svet spoznanj. Zgodba je bila postavljena kot odrsko delo, ki so jo predstavili pedagogi: Staša G. Sapač, Renata Perdigal, Janja Vukajč, Andreja Ž. Rožman in Mirjam Bregar. Služila je kot varen umetniški okvir, ki je povezoval glasbeno-plesne točke naših učencev. Nastopili so

prav vsi učenci iz nižjega izobrazbenega standarda in posebnega programa. Predstavljali so različna ljudstva sveta oziroma Gajev notranji svet: radovednost, pogum, iskanje ljubezni ali sledenje sanjam. Tako je Gaj odkril tudi masko: *Kako je, če se skriješ pod masko? se je spraševal. Ali lahko za hip pobegneš sence v sebi in postaneš junak: pogumen, predrzen, ves čudovit; da se kot v najlepših sanjah nebo dotakne zemlje, vile prestopijo prag nevidnih svetov in te povabijo v svoj čudež.* Takrat so se na odru pojavile vile z obraznimi maskami in pahljačami. Pridružila sta se jim še učitelja Leon Banko in Jure Zavec z učenci in skupaj so zaplesali priljubljen ples beneških mask. Spet smo uživali, navdušili in hkrati pripovedovali našo zgodbo. To je zgodba, ki presega ozke okvire vsakdana, se lesketa čez meje prostora, ki so človeku dani videti zgolj z očmi, zrcali pozabljene vrednote in šepeta o lepoti preprostosti. Je klic k svetlu, del katerega želimo biti a tudi vplivati nanj, da bi postal bolj človeški, prijazen, varen in ustvarjalen. Prireditev je bila tako odmevna, da smo jo še dvakrat ponovili. Po prvi prireditvi, namenjeni staršem, sta

se Natalija in Mihec Rozmarič, starša učenke Barbare in pevec v raznih zborih, angažirala, da bi naše delo predstavila širši javnosti. Na šolo sta pripeljala medije in želela podeliti lastno navdušenje nad prireditvijo. Prva ponovitev je tako potekala v povsem novi gledališki dvorani v Murski Soboti, ogledali so si jo dijaki Srednje vzgojiteljske šole in Gimnazije Ljutomer ter dijaki Ekonomske gimnazije Murska Sobota. Druga ponovitev je potekala v Kulturnem domu Veržej, ogledali pa so si jo učenci Vzgojnega zavoda Veržej in otroci iz vrtca Veržej. Uspeli smo navdušiti mlade, ki so v letih, ko oblikujejo svojo miselnost ter z umetnostjo seči tja, kjer se razbijajo stereotipi. Občutke nas pedagogov dobro ponazarjajo besede Andreje, ki je odigrala oziroma odplesala Gaja: *S tem, ko sem bila del te zgodbe, sem ogromno naredila za sebe, za svojo dušo. Vem, da so ljudje doživeli pripoved in da smo v tistih trenutkih bili kot eno.* Učenci pa so postali še bolj veseli, samozavestni in ponosni. Med seboj smo ustvarili poseben odnos, ki je za naše učence največja motivacija. To dokazuje njihova neizmerna želja po sodelovanju na področju glasbe. Vedo namreč, da bo vsak lahko pokazal tisto kar zna in toliko kot zmore. Tako se tudi to jesen veselo pripravljajo na novo prireditev Podarimo srečo, ki bo v Gledališki dvorani Murska Sobota.

S plesno točko beneških mask pa so se učenci predstavili tudi na letošnji republiški glasbeni reviji Zapijmo, zaigrajmo, zaplešimo in dobili priznanje strokovne žirije. Ta članek je napisan na njeno pobudo. Hvala ti, Inge! In hvala vsem mojim učencem, njihovim staršem in sodelavcem, brez katerih nikoli ne bi odkrila čudežne moči glasbe v svetu otrok s posebnimi potrebami.